

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

DOC

**Maatschappelijk
ethische gevolgen
van oplopende
vaccinatiegraad**

7 september 2021

Inhoud

1. Redeneerlijn
2. Vervolgacties
3. Reactie sectoren/werkveld:
 - A. zorg,
 - B. onderwijs,
 - C. reisbranche,
 - D. werkgevers/werknemers/bezoekers.
4. Planning

Redeneerlijn (1/2)

Aanleiding: Oplopende vaccinatiegraad brengt nieuwe dilemma's en vragen mee mbt onderscheid gevaccineerden en niet gevaccineerden.

Empirische onderbouwing: bescherming door vaccinatie

- Gevaccineerden hebben minder kans om ziek te worden, incl. ziekenhuis- en IC-opname, en zijn minder besmettelijk. Tegelijkertijd zijn 2,5 mln mensen – om uiteenlopende redenen – niet beschermd. Gevolgen:
 - een individueel risico (kwetsbaar voor virus),
 - een collectief risico (belasting van zorg en daarmee volksgezondheid) en
 - maatschappelijke lasten van beperkende maatregelen, welke in toenemende mate moeilijk te rechtvaardigen zijn met 85% van de bevolking die gevaccineerd is.
- Deze mate van bescherming rechtvaardigt - waar nodig en om risico's te beperken - onderscheid tussen gevaccineerden en niet-gevaccineerden.

Dilemma's

- Balans nodig: tussen individuele keuzevrijheid (wel/niet laten vaccineren) en beperken individuele en collectieve risico's voor volksgezondheid. Er sprake is van verschillende, soms conflicterende, rechten, plichten, normen en waarden. *Voorbeelden: mag werkgever vragen naar de vaccinatiestatus? Mogen patiënten eisen alleen door gevaccineerd zorgpersoneel geholpen te worden? Mogen besloten plaatsen, zoals een dansschool, alleen gevaccineerde mensen toelaten?*

Aanpak

- Gekeken naar volgende situaties:
 - Werkgever-werknemer
 - Ondernemer-bezoeker/klant
- Verschillende partijen worden/zijn geconsulteerd:
 - Gesprek werkgevers en werknemers, in de zorg, het onderwijs, de kinderopvangsector en het bedrijfsleven over knelpunten die worden ervaren in creëren veilige werkomgeving, mogelijkheden en wensen om informatie over de vaccinatiestatus uit te wisselen en of er binnen bestaande kaders voldoende alternatieven voorhanden zijn.
 - Daarnaast raadplegen wetenschappelijke experts, waaronder ethici en juristen.
 - Gesprekken met mensen die niet-gevaccineerd zijn en met mensen bij wie het vaccin niet aanslaat of die niet gevaccineerd kunnen worden.
- Kabinet zet in op 5 tijdelijk gerichte interventies. Hierbij vormen de adviezen van de Gezondheidsraad over de inzet van Coronatoegangsbewijzen en vaccinatie het uitgangspunt. (5 punten: volgende slide)

Redeneerlijn (2/2)

- Gesprekken met het veld laten zien:
 - Grote overeenstemming om vaccineren niet te verplichten.
 - Zoveel mogelijk werken binnen en met bestaande kaders.
 - Open gesprek over vaccinatiestatus wenselijk, zonder rechtspositionele gevolgen.
 - Bij grotere organisaties in de zorg wordt het wenselijk gevonden om registratie van de vaccinatiestatus mogelijk te maken zodat onderling afspraken over bijvoorbeeld het gebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen kunnen worden gemaakt en kwetsbare patiënten veilige zorg kunnen ontvangen.
 - Vakbonden geven aan hier moeite mee te hebben en zien registratie snel als plicht, die geen vertrouwen in de professionaliteit van de werknemer uitstraalt.

- Kabinet zet in op gerichte interventies, waarbij adviezen GR uitgangspunt zijn:
 1. Stimuleren om deelname aan vaccinatieprogramma zo hoog mogelijk maken.
 - Kabinetsstandpunt blijft: er zal geen sprake zijn van vaccinatieplicht (voor werknemers). Het blijft altijd een eigen keuze om je te laten vaccineren. Wel is het de verstandige keuze om je te laten vaccineren.

 2. Extra ondersteuning voor mensen die niet kunnen vaccineren of vaccineren onvoldoende effect heeft.

 3. Communicatie over: wat mag wel/niet.

 4. Verkennen mogelijkheid van registratie vaccinatiestatus

 5. Verkennen mogelijke inzet CTB:

Uitwerking 2. Extra ondersteuning voor kwetsbaren

Om welke groepen gaat het:

1. Niet-gevaccineerden: vanwege gezondheid of leeftijd
 - Kinderen onder 12 jaar
 - Mensen met contra-indicatie (schatting omvang: erg klein).
2. Gevaccineerden: waar vaccins niet/beperkt werken (schatting omvang: enkele tienduizenden tot enkele honderdduizenden)

Actie: omvang bovenstaande doelgroepen meer concreet krijgen.

Extra ondersteuning bestaat uit:

- 1) Beschermende en ondersteunende maatregelen gericht op personen zelf, namelijk:
 - Verstrekken van persoonlijke beschermingsmiddelen en zelftesten (Actie: betreft een uitbreiding met deze doelgroep van al bestaande regeling);
 - Het gericht onder de aandacht brengen van passende ondersteuning vanuit de Wet maatschappelijke ondersteuning;
 - Het beschikbaar stellen van een 'thuisisolatiecoach' van het Rode kruis. (Actie: dit betreft uitbreiding van al bestaande aanbod van quarantainecoach voor mensen die besmet of nauw contact zijn).
- 2) Inzet bredere maatregelen:
 - Behoud van mondkapjesplicht/-norm in sectoren die door doelgroep niet kan worden vermeden, namelijk:
 - Plicht: in het openbaar vervoer, excl. perrons (vergt overleg met I&W en de OV-sector);
 - Norm: zorg (vergt een oproep aan zorgsectoren).
 - Aanspreken van werkgevers op blijvend aandacht voor deze doelgroep door creëren van veilige werkomgeving/ blijven faciliteren van thuis werken (vergt overleg met VNO-NCW en SZW).
 - Verkennen van inzet van testen voor toegang: faciliteren van private partijen om hier zelf voor te kiezen, zie ander actiepunt
 - Beschikbaar houden van rustige winkeluurtjes/venstertijden (vergt een oproep aan Centrale Branche Levensmiddelen)

Uitwerking 3. Communicatie over: wat mag wel/niet.

Doel:

- Informeren over wat wel / niet mag richting werkgevers-werknemers en ondernemers.
- Huidige (wettelijke) kaders inzichtelijk maken, ondersteund door advies Landsadvocaat.
- Daarmee: stimuleren van het open goede gesprek over vaccinatiestatus om zo aan plichten (veilige zorg en werk) te kunnen voldoen.

Toelichting: advies Landsadvocaat.

Vervolg:

- Opstellen/uitwerken benodigde communicatieproducten: bij handreikingen, visuals, QenA's, etc. i.s.m. met sector.
- Op basis van definitief advies Landsadvocaat en besluitvorming.
- Inbreng/initiatief vanuit sector is hiervoor van belang. Overleg met werkgevers hiervoor benutten.
- Communicatie bij VWZ, SZW en NKC staan om dit met sector op te pakken.

Uitwerking 4: Verkennen mogelijkheid registratie vaccinatiestatus

De redenering is (tot nu toe):

- Het is toegestaan voor werkgever naar vaccinatiestatus te vragen en hierover met werknemer in gesprek te gaan.
- Het staat de werknemer vrij om antwoord te geven of niet.
- Het is ook recht van de werknemer dat geen registratie van gegevens plaatsvindt.
- Werkgever mag aanvullende veiligheidsmaatregelen nemen. Dit past bij goed werkgeverschap. Echter, registreren is dus nu niet toegestaan.
- Verkend wordt: of voor medewerkers in (specifieke) situaties wel registratie vaccinatiegegevens toegestaan kan worden en daarvoor de wet te wijzigen.

Autoriteit Persoonsgegevens:

Vandaag is gesprek gepland om het maatschappelijk dilemma en urgentie over invulling geven aan zowel het recht op privacy als andere rechten en plichten die een rol spelen.

Doel gesprek is:

- *AP meenemen in het maatschappelijk vraagstuk dat zich nu voordoet*
- *Aftasten waar AP ruimte ziet in de huidige uitzonderingsgronden om registratie van de vaccinatiestatus door werkgevers mogelijk te maken*
- *Aandachtspunten van de AP mee te nemen in een mogelijk wetgevingstraject*
- *Aftasten of een gedoogconstructie mogelijk is voor bepaalde urgente situaties*

Verder is/wordt nagegaan:

- Behoeft in de verschillende (zorg)sectoren. Toetsen in gesprek met zorgwerkgevers en werknemers as. maandag.
- SZW doet juridische toets: wat zijn mogelijkheden van een werkgever, wanneer een werknemer weigert informatie te geven over diens vaccinatiestatus.

Uitwerking 5: Verkennen mogelijke inzet CTB

Verhouding ondernemer-klant/bezoeker (toegang)

- De sectoren cultuur, evenementen, georganiseerde jeugdactiviteiten, horeca en sport zijn aangewezen als sectoren waar regels kunnen worden gesteld over het gebruik van CTB bij de deelname aan of toegang tot activiteiten of voorzieningen. *NB. Dit geldt dus niet voor werknemers of anderen die werkzaamheden verrichten in de betreffende sectoren.*
 - Inzet CTB in onderwijs: kan alleen via Amvb.
 - Voor andere sectoren geldt dat gebruik van het CTB alleen in besloten plaatsen is toegestaan. Dat zijn locaties die alleen toegankelijk zijn voor bepaalde mensen (bijv. een vereniging – alleen voor leden).
 - Deze ondernemer dient wel een belangenafweging te maken: is er een gerechtvaardigd doel, is het gebruik van CTB noodzakelijk om dat doel te bereiken en wordt voldaan aan de eisen van proportionaliteit en subsidiariteit?
 - Gelet op die eisen zal het in de meeste gevallen niet evenredig zijn om uitsluitend een vaccinatiebewijs te vragen, omdat met een negatief testbewijs het doel ook kan worden bereikt. Gebruikmaking van CTB is dus proportioneel.
- Kortom: ondernemer van besloten plaats kan CTB inzetten met toestemming klant/bezoeker. Verder uitwerken vwb uitvoering.
- Het gebruik van het CTB is niet toegestaan in openbare plaatsen of publieke plaatsen (bijv. gemeentehuis, detailhandel). Hier mag een ondernemer dus ook niet vragen naar een vaccinatiebewijs of negatief testbewijs.

Verhouding werkgever-werknemer

- OP dit moment mag werkgever geen gegevens registreren. Daarom is CTB niet toegestaan.
- Ook als registreren wel zou worden toegestaan, belemmert huidige wet Coronatoegangsbewijzen gebruik door werkgever.

Gebruik CTB en gegevensverwerking:

- De opzet van de CTB is dat de testuitslag, vaccinatie- of herstelbewijs worden omgezet in een QR code in de coronacheck app.
- Het gebruik van een QR code is wel een automatische verwerking van persoonsgegevens en valt daarmee onder het toepassingsbereik van de AVG.
- Dat betekent dat ook bij de inzet van de CTB door besloten plaatsen gewerkt moet worden met toestemming, omdat een specifieke wettelijke grondslag ontbreekt

Reacties uit het werkveld (1/4)

A. Zorg

- Huidige wettelijke kaders zijn niet altijd helder. Zou wenselijk zijn om te komen tot een handreiking over wat je van (in ieder geval) werknemers zou mogen vragen en wat huidig wettelijk kader is.
- Bij deel van de werkgever leeft wel een wens om vaccinatiestatus te kennen van personeel (en mogelijk ook patiënten en bezoekers). Zij hebben concreet behoefte aan:
 - Informatie over wat als werkgever wel en niet mag: vaccinatiestatus / Is een persoon "veilig".
 - Mogelijkheden om naar vaccinatiestatus te vragen of maatregelen te kunnen nemen. Dit speelt bij grotere instellingen, maar bijv. ook bij thuiszorg (veiligheid cliënt en mantelzorger).
 - Zorgen om personeelstekort bij volgende piek.
- Werknemers wijzen op toenemende frustratie over niet-gevaccineerden die beroep doen op zorg en geven aan dat ook naar andere groepen gekeken moet worden; patiënten en bezoekers.
 - Suggestie is om bij geplande opnames een negatieve test te vragen
 - Ultieme wens zou zijn dat iedereen in de zorg aan moet kunnen geven of hij of zij 'veilig' (getest, gevaccineerd of genezen) is - > medewerker, patiënt en bezoeker.

Mogelijke acties/oplossingen:

- Handreiking over huidige wettelijke mogelijkheden in begrijpelijke taal.
- PBM's zijn beschikbaar, testen is nu nog geen staande praktijk.
- Verkennen mogelijkheden inzet testen voor bezoekers en patiënten. Verplichte test voor (geplande) opname voor patiënt.
- Bonden geven aan dat huidige wet- en regelgeving voldoende kaders en handvatten biedt voor organisaties en medewerkers om op zorgvuldige manier met deze vraagstukken om te gaan. Registratie vaccinatie daarom niet nodig.

Reacties uit het werkveld (2/4)

B. Onderwijs KO/PO/VO/MBO/HO

- Nauwelijks discussie over vaccinatieplicht, maar scholen voelen soms druk om te registreren (besmettingen/vaccinatie), door ouders of personeel.
- Voor al het onderwijs geldt, dat het zo lang mogelijk fysiek moet plaatsvinden en toegankelijk moet zijn voor alle leerlingen. De maatschappelijke roep om ook MBO/HO meer fysiek te kunnen (en blijven) aanbieden is groot. Dit geldt in grote mate ook voor kinderopvang.
- In MBO-HO zorgen instellingen voor maatwerkoplossingen als kwetsbare studenten of docenten om gezondheidsredenen niet naar de instelling kunnen komen.
- CTB voor studenten stuit op ethische en praktische bezwaren. Mocht op een gegeven moment in MBO en HO wel met CTB worden gewerkt, is het van belang dat dit gemaakte onderscheid tussen sectoren goed wordt toegelicht. In MBO en HO wordt inzet CTB alleen overwogen als dit noodzakelijk is om fysiek onderwijs te kunnen blijven geven.
- Bij oplopende vaccinatiegraad, daalt bereidheid zich aan maatregelen te houden. Heldere communicatie is van belang.
- Zonder maatregelen vinden vermoedelijk uitbraken plaats in regio's/wijken met lage vaccinatiegraad, waarbij scholen/instellingen een brandhaard kunnen vormen. Zorgen over wat 'lokaal ingrijpen' dan in houdt en of dit leidt tot ongelijkheid tussen regio's. Vraagt dit om landelijk beleid?
- Gesprekken over deze vraagstukken worden goed gevoerd. Verdere discussie nodig over vraag hoeveel risico je als samenleving én in specifieke sectoren bereid bent te nemen en welke mate van virusverspreiding binnen een bepaalde context/sector 'acceptabel' zou moeten zijn.

Reacties uit het werkveld (3/4)

C. Reisbranche

- Uitreizen mogelijk via o.a. DCC (vaccinatie-, test-, herstelbewijs). Alleen geldig voor aangesloten landen. In overige landen kunnen aanvullende eisen worden gesteld (bijv. 'wachttijd' na laatste prik, en 'geldigheid' van testuitslag). Zoals NL ook naar herziening van het reisbeleid kijkt door oplopende vaccinatiegraad zal dat ook in andere landen spelen.
- Dit linkt nauw aan de discussie omtrent integratie van testsporen en profijtbeginsel.
- Voor inreizen kleurcodering BZ centraal. Er wordt gekeken naar mogelijkheden dit te versimpelen en DCC uit te breiden. Onduidelijk welk effect wereldwijd oplopende vaccinatiegraad heeft op huidige reisbeleid in het geval dat testen verplicht blijft naast vaccinatie of wordt, ook m.h.o.o. nieuwe virusvarianten.
- Discussie omtrent vervoerders in het frame van werkgevers/werknemers. Vervoerders zijn verplicht zowel een veilige werkomgeving te creëren voor hun werknemers als een veilige reisomgeving voor hun reizigers, wat linkt aan vragen over mondkapjesplicht en veiligheid van zowel werknemers als reizigers.
- Zie ook OV-protocol (nationaal) en internationale protocollen (o.a. EASA ECDC).

Vragen/dilemma's:

- Behoefte aan eenduidige lijn (bijv. kleurcode aansluiten op DCC). Mogelijk ook discussie op Europees niveau.
- Vraag blijft welke invloed de toenemende vaccinatiegraad in NL en derde landen heeft op de reisbeperkingen die worden ingesteld.

Reacties uit het werkveld (4/4)

D. Werkgevers/werknemers/bezoekers

- Beide kanten vragen de overheid om duidelijkheid, terwijl de verwachtingen op het eerste oog verschillend lijken
- Werkgevers willen graag een grondslag om in algemeenheid vaccinatie van werknemers te kunnen registreren. Vertegenwoordigers werkgevers willen dat breed wordt gekeken omdat hen veel signalen bereiken van werkgevers die met dit vraagstuk worstelen met het oog op mogelijke versoepeling van de maatregelen per 20/09.
 - wijzen zij op alle arbeidsrechtelijke vraagstukken en consequenties
- Werknemers:
 - willen niet dat dergelijke gegevens ge(mis)bruikt worden voor de arbeidsrechtelijke positie
 - willen dat integraal wordt gekeken naar de werksituatie (dus inclusief klanten/cliënten en bezoekers) en dat wordt ingezoomd op specifieke sectoren (bijv. luchtvaart personeel gezien internationale component en level playing field met andere landen) en kwetsbare groepen,
 - wijzen op rol van de bedrijfsarts,
 - waarschuwen voor het opblazen van de discussie en roepen op het zelf oplossend vermogen op de werkvloer niet teveel in de wielen te rijden.

Een extra effort om de vaccinatiegraad verder op te krikken vanuit de overheid - om andere maatregelen te voorkomen is zeer wenselijk

Ondernemer-klant: juridisch

- De vaccinatiestatus is een bijzonder persoonsgegeven (dus onder AVG verboden te verwerken). Een stichting of een vereniging kan als uitzondering onder voorwaarden bijzondere persoonsgegevens verwerken of registreren (zoals dat het past in de 'gerechtvaardigde activiteiten' van de stichting) Ook andere AVG-vereisten van belang (doel, noodzakelijkheid, proportionaliteit van registratie en aanwezigheid alternatieven (bijv. PBMs)).
- Als alléén gevraagd wordt naar de vaccinatiestatus (dus geen registratie of voorwaarde voor toelating gelegenheid) is de AVG niet van toepassing.
- De WPG en TWM maken gebruik CTB mogelijk bij onder meer eet- en drinkgelegenheden, locaties voor kunst- en cultuurbeoefening en evenementen. Daarbij onderscheid tussen publieke en besloten plaatsen (alleen dan inzet CTB mogelijk).
- Afhankelijk van omstandigheden wat in elke situatie wel of niet mogelijk is, en onder welke voorwaarden. Vergt nader onderzoek en afstemming. In sommige (meer publiek gerelateerde) gevallen zal het noodzakelijk zijn om het vragen naar een coronatoegangsbewijs wettelijk te verankeren.

3. Planning

Wat	Planning
Redeneerlijn besproken in interdepartementale werkgroep DOC-19	Ma 6 sept Di 7 sept
Gesprek met Autoriteit Persoonsgegevens ACC-19	Woe 8 sept Do 9 sept
MCC-19 Redeneerlijn toetsen met expertgroep	Vr 10 sept Tbc
Besluitvorming MR + persco	Di 14 sept